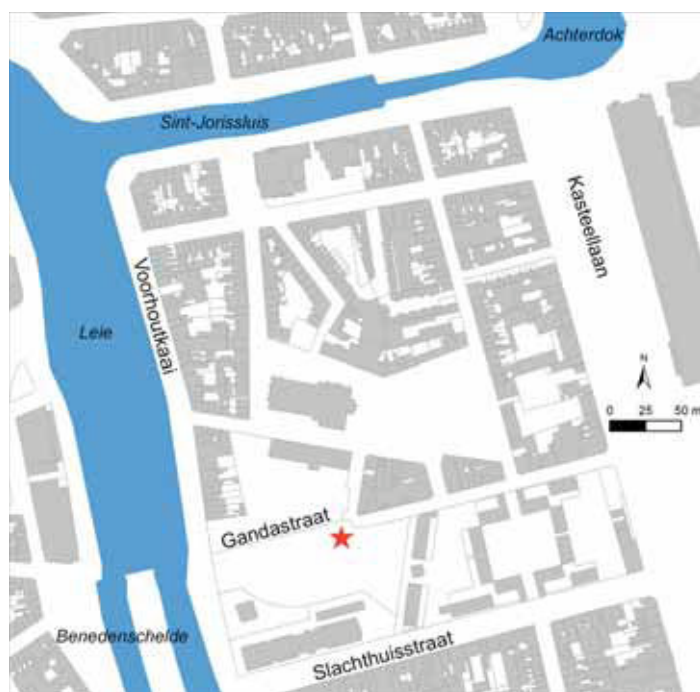

GANDASTRAAT 5, SINT-BAAFSABDIJ, ABDIJKERK

Gunter Stoops

In augustus 2004 deed de Dienst Stadsarcheologie van de Stad Gent in het kader van het vervolledigen van de aanleg van de 'groene abdijkerk' door de Groendienst een controle-onderzoek op de bedreigde plaatsen (kad. afd. 4, sectie D, percelen 536b en 575r4, opgravingsvergunning 04/5052) (afb. 1). De aanleg van de 'groene kerk' is gebaseerd op de plattegrond die in 1956 door Dr. Firmin De Smidt, na archeologisch bodemonderzoek van voornamelijk de westbouw en het transept en koor, gepubliceerd werd¹.

afb. 1: Situeringplan met aanduiding van de onderzochte zone (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

Het onderzoek had voornamelijk betrekking op zones in het koor (Vlak B) en het zuidelijke transept (vlak A) en bij de pijlerpunten van de noordelijke beuken ten noorden van de Gandastraat (vlakken C tot M, telkens ca. 2 bij 2 m). Nergens werd er dieper onderzocht dan er bij de aanplant verstoord zou worden (afb. 2).

In vlakken A en B werd er machinaal 50 tot 60 cm afgegraven (tot op ca. 8.10 T.A.W.). Er kon enkel

vastgesteld worden dat er zich onder de zandige afdeklaag waarop het gras groeit een puinlaag bevindt die het restant is van de afbraak van het slachthuis. Indien er op deze plaatsen nog relictten van de abdijkerk aanwezig zijn, liggen ze dieper en waren ze dus niet bedreigd door de geplande werken. Wel wijzen we erop dat er in de zone grenzend aan de Gandastraat (het vroegere voetpad) leidingen aanwezig zijn op ca. 8.20 T.A.W. De door Firmin De Smidt opgegraven vloerniveaus liggen minstens ca. 1 m dieper.

Vlak C bevond zich ten noorden van de Gandastraat, ter hoogte van het vroegere voetpad. Op ca. 0.5 m diepte werden er vanaf 8.23 T.A.W. oost-west georiënteerde nutsleidingen in het gehele vlak vastgesteld.

Vlak D leidde tot de volgende bevindingen. De fundering van de in 2002 afgebroken afsluitmuur van het Museum voor Stenen Voorwerpen of Museum van de Sint-Baafsabdij had een aanlegdiepte op 7.88 T.A.W. en was bewaard tot 8.15 T.A.W. Hij was opgebouwd uit parse bakstenen van 20/20.5 x 8.5 x 6 cm en werd weggebroken.

In het oostprofiel van vlak E werd een noord-zuid georiënteerd muurtje van Doornikse kalksteen (recuperatiemateriaal) opgemerkt. Het was bewaard tot 7.62 T.A.W. en had een aanlegdiepte op 6.99 T.A.W.

Vlak F bracht een noord-zuid georiënteerd muurtje in Doornikse kalksteen en baksteen van verschillende formaten (30 x 14 x 7 en 28 x 12 x 6 cm) aan het licht. De muur was bewaard tot 7.54 T.A.W. en had een aanlegdiepte op 6.73 T.A.W. Aan elke zijde was er een versteviging: fundering of steunbeer?

Een oost-west georiënteerde fundering van Doornikse steen, in vlak G, was 96 cm breed. Het hoogst

afb. 2: Overzicht van de onderzoeksleuven, met het plan van de abdijkerk naar Firmin De Smidt geprojecteerd op kadaster en luchtfoto (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

bewaarde punt lag op 7.05 T.A.W., de funderingsaanleg op 6.24 en de aanzet van het opgaande muurwerk op 6.62 T.A.W. In de fundering bevonden zich ook stukken tegulae (afb. 3 en 4).

Vlak H leidde tot de volgende bevindingen: een kalkmortellaag met fragmenten Doornikse steen en baksteen (? X 11.5 x 5.5 cm) van 6 cm dik op 7.60 T.A.W. Dieper, op 7.33 T.A.W., werd er nog een verharding van kalkmortel, baksteenfragmenten en Doornikse steen vastgesteld (afb. 5, 6 en 7).

De uitgraving van vlak I leverde puin op, vermengd met plastic en fragmenten van versierde architecturale elementen evenals stukken van een terracotabeeldje. Gaat het om een dump van het Museum voor Stenen Voorwerpen?

Vlak J leverde enkel puin op. Ook in vlak K werd enkel recent puin vastgesteld. Vlak L toonde puin tussen de wortels van een wilde paardenkastanje. Vlak M toonde na de afbraak van een bezinkputje (van een oude wc-afvoer) puin.

De in vlak G aangetroffen fundering van Doornikse steen geeft waarschijnlijk de scheiding aan tussen de twee noordelijke zijbeuken. Of het om een kettingmuur, dan wel om de fundering van een kolomging, kon in het kleine vlak niet uitgemaakt worden. De twee noord-zuid georiënteerde muurresten met recuperatiemateriaal in de vlakken E en F

hebben vermoedelijk te maken met de gebouwen die tegen de noordelijke kerkmuur opgetrokken werden in de periode van het Nieuw Kasteel of de Spaanse fortificatie. In geen van de vlakken werd een mooi afgewerkte vloer aangetroffen. Wel werden in de vlakken D en H op twee verschillende niveaus verhardingen aangetroffen, samengesteld uit een matrix van kalkmortel met baksteenfragmenten en stukken Doornikse steen.

Het correleren van de lagen in de verschillende vlakken was zo goed als onmogelijk door de beperkte afmetingen van de vlakken en het ontbreken van lange profielen. Nergens werd de ongestoorde moederbodem bereikt. Wel werden er in de donkere bruinzwarte laag rond de fundering in vlak G enkele scherven Romeins aardewerk gevonden.

Bij de aanleg van een waterkraanputje (vlak X) in de zuidelijke pandgang van de Sint-Baafsabdij kon de Dienst Stadsarcheologie enkele gegevens noteren. De put was 2 bij 1.20 m en had een diepte van ongeveer 1 m. Hij bevond zich in de zuidelijke pandgang, tegen de noordmuur van de abdijkerk en op 10.60 m van de oostmuur van de pandhof. Net onder het gras van de pandgang werd, parallel aan de kerkmuur, een bakstenen muur (bakstenen van 24.5 x 11.5 x 6 cm) vastgesteld. Deze muur ging slechts 1 m dieper en was aan zuidzijde ruw bestreken met kalkmortel. De dikte van deze muur kon niet bepaald worden, maar was meer dan 43 cm.

afb. 3: Onderzoeksvlak G, met muurresten van Doornikse steen (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

afb. 6: Onderzoeksvlak H, verharding van kalkmortel en daktegelfragmenten en stukken Doornikse steen op 7.33 T.A.W. (mogelijk G 5) (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

afb. 4: Het zuidprofiel van vlak G: (1) ophogingslaag en afdeklaag, bruin tot donkerbruin met baksteen- en kalkmortelfragmenten, bodemvorming en bioturbatie, (2) geelbruin zand met baksteenfragmenten en brokken Doornikse kalksteen, (3) zavelaagje, (4) donkerbruin zand met fragmenten bouwpuin, (5) hoofdzakelijk kalkmortel met enkele fragmenten baksteen en Doornikse kalksteen, (6) bruinzwarte laag die over de muur van Doornikse kalksteen gaat, fragmenten Doornikse kalksteen, baksteen en kalkmortel, (7) bruine, zandige laag met fragmenten van Doornikse kalksteen en tegulae (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

afb. 7: Oostprofiel van vlak H met aanduiding van de twee verhardingslagen (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

afb. 5: Onderzoeksvlak H, verharding van kalkmortel en baksteenfragmenten op 7.60 T.A.W. (Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie)

¹ DE SMIDT, F., *Opgravingen in de Sint-Baafsabdij te Gent. De abdijkerk, Gent, 1956.*